

מסורת הש"ס

א) (לעילמא: א:) [נקמן נב:];
א) [נקמן נג:];
ד) [עי' מוספות לנקמן סד: ד"ה מסתברא];
ה) [נקמן ג: [מוספתא ספ"ו ע"ש];
ו) [נקמן מט: מוספתא פ"ו ה"ה];
ז) [נקמן מג: מח: פסחים כח:];
ח) [נקמן מח:];
ט) כ"ה בדפוס;
י) [ועי' מוס' יבמות עד: ד"הוּשפּתה];
יז) כלזה משין הקוסא הוא והמירין חסר בתוספות ונצ"ל יש לומר דגרוהו ואכלהו קאמר א"י י"ל כו'. רש"י ו"ע"ש;
ט) כדש"א בגי' און.

תורה אור השלם
1. ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב ?? מחרון אפון ונתן לך רחמים וירחמך וידברך באשר נשבע לאבתך:
דברים יג יח

גליון הש"ס

גמ' אמר אביי ששפחה עיין לנקמן דף קמ ע"א מוס' ד"ה כאן:
רש"י ד"ה אלא וכו' ודב' דבר הפקר. עי' מג"א ס"י תפס"א סק"ה:

הגהות הב"ח

א) גמ' והצ"ן בו לידע:
ב) רש"י ד"ה הני מינ' וכו' דמבוי:
ג) ד"ה ה"א וכו' עובד כוכבים היו שפספס:
ד) ד"ה מותר וכו' דשמא:
ה) ד"ה ספק וכו' דשמא לא:
ו) בא"ד מטעם ספק ספקא. ניכ' פ"ו ה"ג א"כא ספק ע"י העידר כוכבים מחוכה וספק א"י נעדר:

רבינו חננאל

(סוגיא) ישראל שפחסה לעבודת כוכבים ש עובד כוכבים כלומר רצף צוחרת ואינה ניכרת כלל אלא כאילו טס בעלמא היא לא ביטלה מיט' גוררין דלמא מגבה ליה ישראל וכיון דמגבה ליה קנאה וכו' הדר מבטיל לה הוי לה עבודת כוכבים של ישראל ועבודת כוכבים ביד ישראל אין לה ביטלה עוביית.
תוב אקשי מן אבני מרקוליס שהביא ישראל וחיפה בהן טרטראות כו' ומן ישראל ששיפה עבודת כוכבים ושינין בבוליהו גוררין דלמא מגבה להו וקני להו בהגבהה והם עדיין בחזקתן וכיון דקנאם אצ"ג דבתי הכי נשברו לא בטלי כדרבא דאמר עבודת כוכבים של ישראל לא בטלה לעולם.
ומתבין תוב אף לא ירקות פ"י אין זוורעין תחת האשירה ירקות בימות הגשמים מפני שהנביא פ"י עלי האשירה נובלות על הירקות והוה להן לזבל ובמצאו הירקות גדילות מן העבודת כוכבים.
ואמאי תיהו זה הובל שנפל מן האילן כעבודת כוכבים שנשתברה מאילה.
ופרקין שאני התם דאדשה היא עיקר של אילן קיימת.

מזיק. גזרל אלמא וישראל הוה:
והצ"ן צו. על שפת הדור לידע אס' זכר:
כהן. חכס ומורה הוראה הוה ונתכוין להורות לה ישיבת ימי הטומאה וימי טהרה:
כדדלם. בלשון ארמי פאס' **מזויין** **סס**. וכבר אכלהו או גררוהו לחור שלהן ולא איהל כהן זה על המט:

של מציק אחד ברימון שהטילה נפל לבור ובא כהן והצ"ץ ^(א) לידע אם זכר אם נקבה ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו מפני שחולדה וברדלם מצוין שם והא הכא דודאי הטילה נפל ספק גררוהו ספק לא גררוהו וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי לא תימא הטילה נפל לבור אלא אימא ״הטילה כמין נפל לבור והא לידע אם זכר אם נקבה הוא קתני ה"ק לידע אם רוח הפילה אם נפל הטילה ואת"ל נפל הטילה לידע אם זכר אם נקבה ואיבעית אימא כיון שחולדה וברדלם מצוין שם ודאי גררוהו איתיביה מצא תבנית יד תבנית רגל הרי אלו אסורין מפני שביוצא בהן נעבד אמאי הא שברים נינהו הא ^(ב)תרנגומה שמואל בעומדין על בסיסן איתיביה ^(ג)עובד כוכבים י־מבטל עבודת כוכבים שלו י־ושל חברו דיישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה ^(ד)אמר אביי שפחסה וכו' פחסה מאי הוי והא תנן ^(ה)פחסה אע"פ שלא חסרה בטלה הני מילי דפחסה עובד כוכבים אבל פחסה ישראל לא בטלה ורבא אמר לעולם כי פחסה ישראל נמי בטלה אלא גזרה ^(ו)דלמא מגבה לה והדר מבטיל לה והוי עבודת כוכבים ביד ישראל יוכל עבודת כוכבים ביד ישראל אינה בטלה לעולם איתיביה ^(ז)עבו"ם ישהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים וטרטיאות מותרות וישראל שהביא אבנים מן המרקולים וחיפה בהן דרכים וטרטיאות אסורות אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה הכא נמי כדרבא איתיביה ^(ח)עובד כוכבים ששיפה עבודת כוכבים לצרכו היא ושיפוייה מותרין לצרכה היא אסורה ושיפוייה מותרין ^(י)וישראל ששיפה עבודת כוכבים בין לצרכו בין לצרכה היא ושיפוייה אסורין אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה הכא נמי כדרבא איתיביה ^(יב)רבי יוסי אומר ישוחק חוורה לרוח או מטייל לים אמרו לו אף היא נעשה זבל וכתוב ילא ידבק בידך מאומה מן החרם אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה הכא נמי כדרבא איתיביה רבי יוסי בן יסיאן אומר מצא צורת דרקון וראשו חתוך ספק עובד כוכבים חתבו ספק ישראל חתבו מותר ודאי ישראל חתבו אסור אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה הכא נמי כדרבא איתיביה ^(יג)רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים מפני שהנבייה נושרת עליהן אמאי תיהוי כעבודת כוכבים שנשתברה מאליה שאני התם דעיקר עבודת כוכבים קיימת והא

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מב.

ח א מ"י פ"ט מהלכות טומאת מת הלכה יא:
ט ב מ"י פ"ח מהל' עבודת כוכבים הלכה ט סמג לאון כב טוש"ע י"ד סימן קמו סעיף א:
י ג מ"י שם טוש"ע שם סעיף א:
יא ד מ"י שם טוש"ע שם סעיף א:
יב ה מ"י שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ו:
יג ו מ"י שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ג [טוש"ע א"ח ס"י תקפו סעיף ג]:
יד ז מ"י שם הלכה יב סמג שם:
טו ח מ"י וסמג שם טוש"ע י"ד סימן קמו סעיף ו:
טז ט מ"י שם טוש"ע שם סעיף א:
יז י מ"י שם הלכה ו סמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף יד:

מוסף רש"י

רבא כהן והצ"ץ בו. כהן חכס היה ומורה הוראות ומתכוין להורות לה ימי טומאה וטהרה, א' מי נשברה אלא בצית וטועת בתדומתו ודולה להוחר ממנה כל ימי טומאתה, ויש אומרים לידע איתמי יסא וזמן הבאת קרבנה אס' ילרע בתשמרתו אס' לאו, ולא ספירה ל', דנצטיל (מור') [עור'] עולה אחת לטולה משמרה לא עייל האי כהן נשפחה להני, ועוד שהרי היא יכולה לאחר קרבנה כל וזמן שמרלה, וגם לשון ראשון אינו נגלה, דאי חכס הוא כלום הוא בלא להאיל ולעבור על לאו דטומאת מת, אלא כהן עם הארץ היה או קטן וגסרתו אשה להצין ולבלות (נדח טו:) אז: כהן קריב או מגבי ציבת היה ושלחוהו שם לנצור לאתו מה טיבו ומתכן בין טומאת וטהרת וכו' לימי טומאת וטהרת נקבה, ולא מוכר אותו כהן על אזרתה לנפש לא יעמא, והצ"ן צו צבור והנפל לא ראה (פסחים טו:) וטהרהוהו. ממאסיל על הנת (שם) שחולדה וברדלם מצוין שם. וסמס חור חולדה וברדלם פותח סתם הוא וגיררוהו לחורן ולא האילי (שם). רוח הפיילה. שפיר מלא רוח ואס' מתלא לומר נפל היה כלומר לכל אלה הוצרך כהן דאס' הוא ואחרי, ואין כאן לא טומאת זכר ולא טומאת נקבה ואס' איראה שהוא וולד לרביע לראות אס' זכר אס' נקבה (שם). ודאי גררוהו. ממוחקן כן נכך (שם) בעומדין על בסיסין. על כן, מקום הנמוקן להס' דסיון דלאומצניהו הסם ודאי פלחי להו (שערי חא:). וישראל אינו מבטל כו'. דעבו"ס פסל אלוהו ילפינן ולא ישראל, וכל שכן דישאל אינו מטעל עבודת כוכבים דישאל דאין לה טטילה עולמית, דהא וסס כסתר כתיב (לקטן כב:). פחסה מיעבה בקיוטם (לקטן ג:). עבו"ם שהביא כו' דעליטתו מותרות. וישראל עבו"ס (לקטן ג:). וישראל ששיפה כו' אסורין. שאין ישראל מטעל עבודת כוכבים (לקטן טו:). וזורה לדורה. שלא יכשל בה ישראל ליהטות ממנה (לקטן טז:). אף היא נעשה זבל. אס' חירה לרוח גס עתה יש הנאה ממנה (לקטן מח:).

והא (לקטן חא:). שהנבייה. עליו נטרינן צימות הגשמים מן האילן (לקטן מח:).

מב:

עין משפט
נר מצוה

יח א מ"י פ"ה מהלכות
 מעילה הלכה ז סמג
 עשין רי:
 י"ב ב ג מ"י פ"ז מהל'
 עבודת כוכבים הל' יב
 סמג לאור כב טו"ש ע"ד
 סימן קמב סעיף ח:
 כ ד ה מ"י שם הלכה יב
 ופ"ה מהלכות מעילה
 הלכה ז ע"ש כ"מ סמג
 שם ועשין רי טו"ש ע"ד
 שם:

עצודת כוכבים הל' ח
סמג עשין כב טוש"ע י"ד
סימן קמא סעיף ג:
כב ז מ"י פ"ב מהלכות
שחיטה הלכה יד סמג
עשין סג טוש"ע י"ד סימן
ז סעיף ו:

בג ח מ"י פ"ג מהל'
עבודת כוכבים הל'
יא ועיין צהשגות וצכספ
משנה סמג לאוין כז
טוש"ע י"ד סימן קמא
סעיף ד :

בד ט מיי שס פ"ו הלכה
ח סמג שס טוש"ע
י"ד סימן קמא סעיף ג:
בה י מיי שס פ"ג הל'
יא סמג שס טוש"ע
שס סעיף ד:

רבינו חננאל

[illegible]

(שם). ורבי אבהו א"ר י
שפורחין בכל מקום שרויין,
כלומר לשום גדול שבכל הע

והא שיפוין דעיקר עבודת כוכבים קיימת וכו'. תימה מאן קא פריך דלמא שאני התם דשיפה עובד כוכבים ולהכי שרי אף עבודת כוכבים קיימת אלז האל דשיפה ישראל או נשתתרה עובד מאלהי אומא לך דאסורין היכא (דאיכא) [דעיקר] עבודת כוכבים קיימת וי"ל דהכי פריך והא שיפוין דעיקר עבודת כוכבים קיימת וקתני דשיפה עובד כוכבים דמוותרינא ואפי' נשיפה ישראל נמי הוי שרי אי לאו גזירה דרבנא כדמטין רשב"ל גופיה לעיל:

ובקתני יתיו בקנה. אלמא עבודת כוכבים שנשתתרה מאלהי

הוא יתן של הקשר
בראשה של אשרה
ששברה ממנו עצי
יתו בקנה הב"ע יג
וקינתה בהן דיקא נ
נהני ולא מועלין אי
עצים מעלמא היינו
נהני ולא מועלין ל
מועלין מדאורייתא
אי אמרת ששברה ע
אמאי לא מועלין הא
בגידולין הבאין לא
סבר אין מעילה בג
יוחנן מאי יתו יתו
לרבי ירמיה בר
רבאפורחין כאן וכא
וכאן אסורין אמר רב
לאמן כביצים דמו:
ועליהם צורת חמה
ויליכם לים המלח:
אומר ישעל המכובד
מותרין: גמ' למימור
לחו למידי אחרינא
לשום (א) מימ' לשום
חמה לשום לבנה
לשום מיכאל שר הג
הוי אלו זרתי מחית

דמשכחי פלחי מיצ
דחשיבי ציירי להו ופ
לנו בעלמא עברי
חומרי מתנייתא ותו
חוץ ממוזל חמה ולבנ
חוץ מפרצוף אדם וכו
מצורת דרקון אמר
חוץ ממוזל חמה ולבנ
אילימא בעושה אי
שרי והכתוב ¹לא תנ
כדמות שמישי המשנ
פשיטא ²במוצא וכד
צורת חמה צורת לב
לים המלח אי במוז
הפרצופות מותרין
במוצא פרצוף אדם
כלים ועליהם צורת
צורת דרקון ויליכם

אין פרצוף אדם לא אלא פשיטא יבעושה וכדב' **א**י בעושה אימא סיפא כל הצורות מותרות חוץ מצו
צורת דרקון מי אסיר והכתיב **ו**לא תעשון אתי אפי

מוחזקת מותרת לזכרון: אסור. דמיון העומדים אליו: ב
דמיון ובהמה מותר לזכרון. ואף על גב דשור ואריה ושאר שמשין של
מוחזקת מותרת אדם לאפילו לחודיה אסור: וכדכח הווא צריה דרש

וְיָמָּהּ לֵהֱיוֹת יָחַד לֹא בָקָה עֲמָנוּ מִיְיָ אֱלֹהֵי כִּיּוֹן לְדִיתֵבֵר מְגוּפָה דְּאִשְׁרֵי קָן עֲמָנוּ אֲסוּר בְּהֵינָה וְלִבְיָטִים וְכָאן אֲסוּרִין מִשּׁוּם דְּלֵא יִיבֵר וְיִזְכְּרִין לְאֵלֵינוּ וְכֹאֲלֵינוּ עֲמָנוּ דְּמִי (סוּס). וְאִפְרוּחֵין שֶׁ
 תּוֹ לֵשׁוֹ קֶטֶן עֲשׂוּלָם (חֲדָרִין טו.) הֲרִי אֵלֶּה זְכוּתֵינוּ מִתִּיבִי מִתִּיבִי. לִיאֵר בְּהֵינָה דִּין מְקִיבִינִי
 חֲעֲשׂוֹן אֲתִי. זְכוּתֵינוּ

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

יָדָךְ גְּדִילָתָהּ. זֶה דְּרָכָה כֹּל הַשָּׁנָה לְהַשִּׁיר עֲלֵינוּ שְׁלֵה וּלְגַדֵּל אַחֲרֵיהֶם
אֲבָל שְׁפֹאן עוֹבֵד כּוֹכָבִים דַּעְמו לְצַטֵּן וְלִהְשִׁילֵךְ: לֹא נִהְיִין. לְאֶסְפֹּר
מִדְּרַצְנָן: וְלֹא מוֹעֲלִין. אִם נִהְנֶה לֹא מַעַל מִדְּאוּרֵימָה שִׁתְּחִיבִי
קֶרְבֵּן מַעֲלָה. לְקַמֵּן מִפְּרַשׁ טַעְמָה: יִסּוּ בָּקָה. יִשְׁלֹךְ עֲזִי (ה) הַקְּנָה
בְּמַקֵּל מִן הָאֵילָן (ו) וַיִּשְׁרַפְנָה וַיִּהְיֶה מֵהֶם
וְלֹא יַעֲלֶה עַל הָאֵשֶׁרֶה וַיִּטֵּלם לֹאם
כִּן נִמְלָא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֵשֶׁרֶה בְּמִקְוֶה
כֹּלֵם וְזוּ הִיא הַנֶּאֱמָר מִמֶּנּוּ (ז)
הָאֵשֶׁרֶה: וְקִסְפִּי יִסּוּ בָּקָה. וַיִּשְׁרֹף
עֲזִי (ח) הַקְּנָה אֲלֵמָה עֲבֹדַת כּוֹכָבִים
שֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה מֵאֲלִיָּה מוֹתֶרֶת: לֹא
נִהְיִין. מִדְּרַצְנָן לְמַלְא אֲתוֹ לְאִתְּהִנּוּ
מַעֲזִי הָאֵילָן לְהַקְדֵּשׁ גּוֹפִיהָ וּבְאֵשֶׁרֶה
לֹא גִזֹּר מִשּׁוֹם לְדַבְּלִי מִיָּהֵ: מִיָּד
אִירִיָּא. כְּלוֹמֵר מֵהָא לֹא תִסְיִיעִיה לִרְיָ
יִחוּנָן לַעֲוֹלֵם בְּשִׁקִּינְתָהּ בְּעֲזִי הַקְּדֵשׁ
יִחוּנָן וּמִשּׁוֹם הִכִּי לֹא מוֹעֲלִין: דְּבִנְיֹדוּלִין
הַצִּילָן אַחֲרֵי שֶׁהַקְּדֵשׁ עֶסְקִי
וְהָיָה לֹא הַקְּדֵשׁ אֲלֵא אֲלֵינוּ וְהִתְחַבֵּר
לְקִינְתָהּ בְּהֵן וְקִתְנִי
דְּאִיִּיתִי עֲצִים מוֹעֲלָמָא
דְּקִתְנִי גְבִי הַקְּדֵשׁ לֹא
מִרְתָּ בְּשִׁלְמָא דְּאִיִּיתִי
דְּקִתְנִי גְבִי הַקְּדֵשׁ לֹא

האי תנא אין מעילה בגידולין ומדרבנן
הוא דאסירי וגבי אשירה נמי בשקינתה
בעי אשירה עזרן וקמני יחי כרש
לקיש: ורבי אבהו א"ר יוחנן. מהדר
לתנאי לתובעתיה בשניטור אחרינא.
לעולם לא תוקמה בשניטור דמיאק
דאיימי עזים מעלמא ואפילו הכי
לא תילף מיניה היתר שברי עבודת
כוכבים דהא דקמני יחי בקנה
אאפרוחין קאי לא אעזים ואיטערך
לנאשמועינן דלא גזרינן תמא קנה
שמא יעלה דרך האילן ורישא ענבים
וקסבר אין מעילה בגידולין וגלי
הקדש דאסור מדרבנן וכ"ש לאשירה
דמדאורייתא נמי אסירא תוספת יוסר
מעיקרה כדתנן במתני"ג גידעו ופיסלו
לעבודת כוכבים והחליף נועל לא
שהחליף והשאר מותר דלא מלא
ערגיניהו משום דלא מצי למיתני ליה
ולא מועילין באשירה דהא לא שייכא
בה דין מעילה וסיפא באפרוחין וגלי
באשירה והי"ה להקדש וקסבר אין
מעילה בגידולין: אסכרה נך. מתני'
אליבא דר' יוחנן: לאן וכאן. דין
בהקדש דין באשירה מותרין דאין
צריכינן לאילין: צנייטס לאן וכאן אסור.
שצריכינן לאילין וגזור דהא רבנן כעל
אילין עזמו: מתני' אורס חמה.

הצורות מותרות חוץ
 כל המזלות מותרין
 (ט) הכא במאי עסקינן
 ושה כל המזלות מי
 ון אתי ^טלא תעשו
 ון לפני במרום אלא
 המוצא כלים ועליהם
 צורת דרקון יוליכם
 אימא מציעתא כל
 מפרצוף אדם אי
 אסור והתנן המוצא
 חמה צורת לבנה
 המלח צורת דרקון
 א בריה דרב יהושע
 ת דרקון ואי בעושה
 בסף ואלהי זהב ^ו
 הני

א. ומומחין בהנאה קאמר: אלא פשיטא בעושה: דכל פרלוין כוון
היה לו לא דמו דהסם ארבעתן יחד לגוף אחד והבא חד פרלוין ומו לא
שע. דאמר לקמן בשמעתין קרי ביה לא תעשון אותי כדמומי:
היי

ואלא מלי יחי בקנה בצפרוחים קמירי (שם). כאן ובאן מותרין. בין בחינן של הקדש ובין של
בין לאמן. שעדיין לא גדלה ונתן ואין יכולין לפרות, כצניע דמי ואסורי (שם), לשום מיכא
סוכים שאסורה כמות ומת אסור בהגלה, דנפקא לן (לעיל כט:) מותמת שם מרים, וגמר שם
מדים אחי (ד"ה כד.).

מסורת הש"ס

[בדפדפו] אמר רב הונא
 'ר' דרב יהושע [לפי]
 [מעילה יג: יד. כל]
 [וגיא ע"ש ו"ע], ג' חולין
 [מוספתא שס פ"ה י"ו]
 ר"ה כד, ה' וישראל.
 ב"ז, ו' יעב"ז מח"ז,
 [לקמן מח.], ח' [ש"ך]
 [במסנה], ט' [דף מג:].

תורה אור השלם

לֹא תַעֲשֶׂן אִתִּי אֱלֹהִים
וְאֱלֹהֵי זֶהָב לֹא
עֲשׂוּ לָכֶם:

שמות 3 יט

נליון הש"ם

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּב׃

הגהות הב"ח

[illegible]

מוסף רע"י

[illegible]

לשום שילשול קטן.
עגלה ערופה (שם). לא

